

Miratuar me Vendimin e Bordit te Komisionereve Nr. 76, date 26.06.2008

**MANUALI I KONTABILITETIT PER QELLIME TE RREGULLIT TE KOMPANIVE
TE LICENSUARA NE SEKTORIN E ENERGIJE ELEKTRIKE**

Qershor 2008

Pregatitur nga : Enti Rregullator I Sektorit te Energjise Elektrike

Autoriteti

“Sistemi Uniform i Llogarive” per Kompanine e e licensuara eshte hartuar ne perputhje me kerkesat e nenit 21 ,23 te Ligjit Nr.9072, date 23.05.2003 “Per Sektorin e Energjise Elektrike”, te amenduar. ,si dhe kerkesave te Standarteve Kombetare dhe Nderkombetare te Kontabilitetit

Qellimi :

Sistemi Unifrom i Llogarive do te ofroje rregullat per mbajtjen e llogarive te ndara nga kompanite e licensuara ne sektorin e energjise elektrike, perfshire llogarite e aktiveve, kapitalit, detyrimeve, te ardhurave dhe shpenzimeve, per qellim te llogaritjes se cmimeve dhe tarifave, sipas metodologjive perkatese, si dhe per qellime te monitorimit te veprimtarise se tyre.

Zbatueshmeria e Sistemit Uniform te Llogarive

Sistemi i kontabilitetit i specifikuar ne Sistemin Uniform te Llogarive do te jete i zbatueshem per te gjitha Shoqerite e licensuara te sektorit te energjise elektrike, te cilat jane te detyruara te plotesojne kerkesat rregullatore per mbajtjen e llogarive ne perputhje me Ligjin e sipercituar te Sektorit te Energjise Elektrike.

I. UDHEZIME

A. Udhezime te Pergjithshme

1. Periudha Kontabel

Kompanite e licensuara do te mbajne llogarite mbi baza mujore, keshtu qe te gjitha transaksionet e realizuara per secilin muaj do te regjistrohen ne librat e tyre per ate muaj. Sasite e transaksioneve sipas veprimtarive te kompanive te licensuara do te regjistrohen cdo muaj te ndara sipas veprimtarise qe kryejne. Kompanite e licensuara do te mbyllin llogarite e mbajtura per qellime rregullatore ne fund te cdo viti kalendarik, deri ne nje udhezim per te vepruar ndryshe nga ERE.

2. Regjistrimet Kontabel

a) Kompanite e licensuara do te regjistrojne ne librat e tyre llogarive dhe do te ruajne te gjithe dokumentacionin justifikues (mbeshtetes) te regjistrimeve te llogarive, me qellim qe te mundesojne ne çdo rast kontrollin per cdo regjistrim ne librin e kontabilitetit. Cdo

regjistrim do të mbeshetet nga informacioni i detajuar, me qëllim që të lejoje identifikim të shpejtë, analiza dhe verifikim për çdo transaksion të kryer.

- b) Kompanitë e licencuara do të ruajnë librat e kontabilitetit për një periudhë 10 vjeçare
- c) Kompanitë e licencuara mund të mbajnë gjithashtu dhe dokumenta të regjistrimit të përshkruara në Sistemin Uniform të Llogarive për llogari të perkohshme, si dhe për nënndarje të llogarive të përshkruara në Sistemin Uniform të Llogarive, me qëllim që të sigurohet integriteti i informacionit, dhe mos cenimi I tij i cili është shumë i rëndësishëm për qelime rregullatore
- d) Organizimi i llogarive në sistemin Uniform të Llogarive do të shërbejë si burim të dhenash për të plotësuar formatin e raportimeve të hartuar nga ERE

B Politika të Kontabilitetit për qelime Rregullatore

1. Financat

Fondet e kompanive të licencuara do të klasifikohen si Fonde që lidhen me Aktivet ose si Fonde që lidhen me të Ardhurat.

Fondet që lidhen me aktivet e kompanisë janë burimet e transferuara kompanisë me kushtin që kjo e fundit do t'i përdorë për të blerë, ndërtuar ose marrë në pronësi aktive fikse. Kushte të tjera shtese mund të përfshihen lidhur me vendndodhjen e aktiveve ose me periudhat gjatë të cilave këto aktive do të merren në pronësi apo do të përdoren.

Fondet, të cilat nuk janë të lidhura me Aktivet, do të konsiderohen si fonde të lidhura me të Ardhurat.

Fondet e lidhura me Aktivet do të pasqyrohen në bilanc si të ardhura të pritshme për t'u arketuar, të cilat do të njihen si të ardhura në përputhje me një sistem racional dhe të vazhdueshëm që do të zbatohet për periudhën e jetëgjatësisë së aktivitetit (useful life of the asset). Në këtë mënyrë, e ardhura nga fondet që lidhen me aktivet është alokuar së bashku me amortizimin e aktivitetit të blerë /përfutur.

Fondet që lidhen me të Ardhurat do të pasqyrohen si detyrime/huamarrje në llogaritë e të ardhurave, nën emërtimin e përgjithshëm "Të ardhura të tjera financiare".

Të gjitha fondet janë përshkruar të ndara në anekset e Pasqyrave financiare të kompanisë.

Aktiviteti i ndërtuar për qelime të lidhjes së një Konsumatori në rrjet dhe i cili është paguar plotësisht nga Konsumatori, do të trajtohen si fonde që lidhen me aktivet. Ato do të regjistrohen dhe pasqyrohen në llogari të vecanta

C Kategoritë dhe struktura e aktiveve

Një aktiv do të konsiderohet **qarkullues** kur:

- 1. Pritet të realizohet shitja ose mbahet për qelime shitjeje ose përdorimi në ciklin operimital normal të kompanisë;

2. Mbahet kryesisht per qellime komerciale per nje periudhe te shkurter kohe dhe pritet te realizohet brenda nje periudhe 12 mujore nga dita e pasqyres se bilancit.; ose
3. Aktivi ne fjale eshte ne para apo ekuivalente te parase per te cilat nuk ka kufizime per sa i perket perdorimit te tyre.

Te gjitha aktivet e tjera do te klasifikohen si **jo qarkulluese**.

Aktivet qarkulluese perfshijne inventarin dhe kerkesa te arketueshmet per mallart dhe sherbimet qe jane shitur, perdorur apo realizuar si pjese e ciklit normal te operimit te ndermarrjes, edhe ne rastet kur nuk pritet qe aktivet ne fjale te realizohen brenda 12 muajve te ardhshem nga dita e pasqyres se Bilancit financiar. Letrat me vlere te tregetueshme do te perkufizohen si aktive korrente nese pritet qe letrat me vlere ne fjale do te realizohen brenda 12 muajve te ardhshem nga dita e pasqyres se Bilancit financiar; ne te kundert, ato do te konsiderohen si aktive te qendrueshme

1. Aktivet e Mbajtura per Perdorim ne te Ardhen

Aktivet e mbajtura per perdorim te ardhshem eshte sasia (ne vlere monetare) e aktiveve qe nuk perdoren aktualisht nga i Licensuari per kryerjen e sherbimit. Ne parim aktivet qe klasifikohen ne kete kategori jane toka, dhe te drejtat e ndertimit te kerkuara nga i licensuari. Aspekti kohor i blerjes luan nje rol te rëndësishem kur merret vendimi nese nje prone mund te klasifikohet si aktivt i mbajtur per perdorim te ardhshem. Aktivet qe mbahen per perdorim ne te ardhmen, do te perfshihen ne Bazen e Aktiveve te Rregulluara vetem me miratimin e Rregullatorit.

2. Inventaret

a. Kosto e Inventareve

Perkufizime:

Vlera neto e e realizueshme eshte cmimi i vleresuar shites ne rrjedhen normale te njesise ekonomike raportuese minus kostot e vleresuara te kompletimit dhe kostot e nevojshme per te realizuar shiten.

Kosto e inventarit perfaqeson shumen e te gjitha shpenzimeve qe kane lidhje me blerjen dhe perpunimin, se bashku me shpenzimet e tjera te kryera ne lidhje me dergimin e tyre ne piken e destinacionit dhe gjendjen e tyre.

Kosto e blerjes se inventarit perfshin shumen e cmimit te blerjes, taksave doganore te importit dhe taksa te tjera (ndryshe nga ato te cilat ndermarrja mund ti rimarri me vone nga autoritetet doganore), kostot e transportit dhe te tjera kosto qe mund tu ngarkohen direkt (blerjes) perftimit te mallrave, materialeve dhe sherbimeve.

Zbritjet (skontot) tregetare dhe komponentet e tjere te ngjashem do te zbriten gjate llogaritjes se cmimit te blerjes.

b. Metodat:

Kosto e atyre mallrave qe muk jane te kembyeshme ne tregje te zakonshme apo qe jane te vecanta per projekte specifike, kostoja duhet te percaktohet mbi bazen e metodës së identifikimit specifike.

Metoda e identifikimit specifik, do të thotë që kosto të vecanta tu atribuohen njesive të caktuara (identifikuara) të inventarit. Ky është një trajtim i pershtatshëm për njesitë e inventarit që janë alokuar në një projekt të caktuar, pavarësisht nëse këto njesi janë prodhuar apo blerë. Megjithatë, identifikimi specifik i kostove është i pa pershtatshëm kur bëhet fjale për një numër të madh të njesive të inventarit, të cilat janë zakonisht të ngjashme mes tyre (mund të shërbejnë zëvendësues të njëri-tjetrit). Në rrethana të tilla, duhet të përdoret metoda e zgjedhjes së atyre njesive që ngelen në inventare për të përfutur efektet e pritshme mbi fitimin/humbjen neto të vitit.

Kosto e inventareve, përveçse e atyre që kanë të bëjnë me paragrafin e mësipërm, duhet të alokohet duke përdorur formulat e kostos mesatare të ponderuar. Sipas formulës së kostos mesatare të ponderuar, kosto e çdo njesie të inventarit përcaktohet nga mesatarja e ponderuar e kostos së njesive të ngjashme në fillim të periudhës dhe mesatarja e ponderuar e kostos së njesive të ngjashme të blera/prodhura gjatë periudhës. Në varesi të rrethanave të kompanisë, kosto mesatare mund të llogaritet periodikisht, ose sipas çdo dërgese të marre.

Kosto e inventareve mund të mos jete e kthyeshme nëse inventari është i demtuar, nëse inventari është teresisht apo pjesërisht jashtë përdorimit, ose nëse çmimi i tyre i shitjes është shumë i ulët. Kosto e inventareve gjithashtu mund të mos kthehet nëse kostot e vlerësuara të kompletimit (të ciklit të prodhimit të realizuar) apo kostot e vlerësuara për realizimin e shitjeve janë rritur. Kosto e zvogëluar e inventareve nuk mund të jete më e lartë se sa vlera neto të realizueshme e tyre.

Inventari zakonisht regjistrohet bazuar në vlerën neto të realizueshme njësi për njësi. Megjithatë, në disa rrethana, mund të jete e pershtatshme grupimi i njesive ngjashme, apo njesive që kanë lidhje me njëra tjetrën. Ky mund të jete rasti kur njesitë e inventarit që lidhen me të njëjtën linjë produkti apo kanë qëllime të njëjta përdorimi, janë prodhuar dhe shitur në të njëjtën zonë gjeografike. Nuk është e pershtatshme regjistrimi i atyre njesive të inventareve bazuar në klasifikimin e inventarit, psh: mallrat, ose të gjithë inventaret në një industri të vecantë apo në një segment gjeografik të vecantë. Si rregull, kompanitë e shërbimeve akumulojnë kostot, në përputhje që çdo shërbim, ti aplikohet një çmim shitjeje i vecantë. Kjo është arsyeja se pse çdo shërbim trajtohet si njësi e vecantë.

3. Shpenzimet e shtyra sipas klasifikimit të Rregullatorit

Për qëllime të vendosjes së çmimeve/tarifave Rregullatori mund t'u kerkojë të Licensuarve të trajtojnë (regjistrojnë dhe raportojnë) disa kategori të shpenzimeve në një mënyrë të tillë që ndryshon nga praktika e zakonshme kontabel. Në këtë rast shpenzime të tilla do të regjistrohen dhe raportohen si shpenzime të shtyra rregullatore (të vendosura në llogari të vecanta) dhe do të amortizohen / regjistrohen gjatë një periudhe të caktuar kohe. (Këto kategori specifike të llogarive të shpenzimeve zakonisht përjashtohen nga Baza e Rregulluar). Shembuj të shpenzimeve të tilla janë, shpenzime të caktuara studimi/kerkimi dhe humbje që lidhen me situata rastesore për arsye të rrethanave të pa parashikuara si, stuhite, përmytjet, etj. Në parim shpenzimet e shtyra rregullatore janë të pazakonshme ose ndodhin vetëm një herë.

4. Testi i Aktivitetit të përdorshëm dhe i Dobishëm. Testi i Investimeve të Kujdesshme.

Të licensuarit kanë detyrimin që të sigurojnë se vetëm aktivitetet e përdorshëm, dhe të blerë në mënyrë të arsyeshme, janë përfshirë në Bazën e Aktiveve të Rregulluara. Rregullatori ka të drejtën të përcaktojë nëse është vënë në përdorim një asset, për çfarë periudhe ka qenë ai i dobishëm dhe nëse ka qenë i dobishëm për sigurimin e shërbimit për të cilin është ndërtuar. Nëse provohet që

aktivi nuk kenaq kerkesat, Rregullatori mund te vendose ta perjashtoje ate (plotesisht apo pjeserisht) nga Baza e Aktiveve te Rregulluar. Kjo kerkese vendoset, me qellim qe te diferencohet grupi i aktiveve te nevojshme per realizimin e aktiviteve, nga kapacitetet e teperta, dhe per rrjedhoje te plotesoje standartet e investimeve te kujdesshme/arsyeshme.

Testi i Aktivit te Perdoreshem dhe te Dobishem & Testi i Investimeve te Kujdesshme, perdoren per te percaktuar nese I licensuari ka blere apo ndertuar me pergjegjesi dhe rigorozitet nje asset te caktuar bazuar ne rrethanat dhe informacionin e kohes qe eshte marre vendimi per realizimin e investimit. Nese aktivi nuk e kalon kerkesat e testit, Rregullatori mund te vendose ta perjashtoje ate (plotesisht ose pjeserisht) nga Baza e Aktiveve te Rregulluar.

D Vleresimet Kontabel per qellime Rregullatore

5. Vleresimi i Aktiveve per qellime te vendosjes se çmimeve / tarifave.

Baza e Aktiveve ne parim perfaqeson vleren e aktiveve te perdorura nga kompania energjitike per sigurimin e sherbimit perkates. Te licensuarve u jepet mundesia te marrin nje norme fitimi te caktuar (e vendosur nga komisioni rregullator) mbi bazen e cmimit.

Aktivet e trupezuara do te raportohen me koston e blerjes minus amortizimin e akumuluar dhe vleren e zhvleresimit ,demptimeve te tyre, ndersa toka dhe ndertesat me vleren e cmuar drejtesisht.

Baza e cmimit mund te llogaritet nepremjet nje ose disa kombinimeve te standarteve te kontabilitetit ne vijim: kosto historike, vlere e tregut, kosto e riprodhimit, ose investimit te kujdesshem. Sipas Sistemit te Njejte te Llogarive, kompanite e licensura do te zbatojne metoden e miratuar nga ERE per vleresimin e aktiveve te tyre. Te licensuarit do te propozojne prane Rregullatorit metoden e vleresimit qe do te perdoret per cdo aktiv . Vleresimet e aktiveve bazuar ne koston historike te tyre do te konsiderohen pergjithesisht te pranueshme nga Rregullatori. Aty ku vleresimet e aktiveve jane bazuar ne koston e zevendesimit apo te Vleres se Tregut, ajo pjese te vleres mbi koston historike, nese diktohet nga Rregullatori, mund te jete subjekt amortizimi mbi nje baze kohore te ndryshme nga ajo e perdorur per vleren historike te aktivit.

6. Amortizimi dhe Jetegjatesia e Aktiveve Afatgjata Materiale

Amortizimi dhe jeta e dobishme e Aktiveve Afatgjata Materiale rregullohet nga Standartet Nderkombetare te Kontabilitetit (IAS) dhe vecanerisht te adresuara ne IAS 16, ku jepen perkufizimet ne vijim:

Amortizimi eshte shperndarja sistematike e vleres se amortizueshme te Aktivit Afatgjate pergjate jetes se tij te dobishme.

Vlera e amortizueshme eshte kostoja e nje Aktivi , ose nje vlere tjeter qe zevendeson koston, minus vleren e rikuperueshme te aktivit.

Jeta e dobishme eshte

- (a) Periudha e kohes gjate te ciles nje aktiv pritet te perdoret nga kompania; ose
- (b) Numri i produkteve (ose njesi te ngjashme) qe pritet te perftoje kompania nga perdorimi i aktivitetit.

Kosto Historike (cmimi i blerjes) eshte shuma e parave ose ekuivalenteve te parave te paguara ose vlera e drejte e mjeteve te tjera, te dhena per te blere nje aktiv ne kohen e blerjes apo te prodhimit te tij.

Vlera e Rikuperueshme eshte shuma e vleresuar qe njesia pret te perftoje nga nje aktiv ne fund te jetes se dobishme, pas zbritjes se koston se nxjerrjes nga perdorimi.

Vlera e Drejte eshte shuma, me te cilen mund te shkembet nje aktiv ndermjet paleve te mireinformuara, te vullnetshme e te palidhura me njera tjetren

Humbja nga Zhvleresimi eshte shuma, me te cilen vlera kontabel e nje aktiviteti e tejkalon shumen e tij te rikuperueshme. cila perfaqeson vleren e aktuale neto te flukseve te parase, te skontuar me nje norme interesi te tregut te aplikueshme per kliente te ngjashem.

Vlera kontabel neto eshte shuma, me te cilen nje aktiv njihet ne bilanc (pasi zbritet amortizimi i akumuluar dhe humbjet e mundeshme nga zhvleresimi).

IAS 16 jep gjithashtu disa rekomandime mbi percaktimin e vendodhjes se prones “statusit te pronesise dhe vleresimin e jetes se dobishme te aktivitetit.

Vleresimi i jetes se dobishme te aktivitetit:

- a) Disa elemente te pasurise, impianti (plant) dhe pajisjet duhen zevendesuar ne intervale te caktuara. Keta elemente (komponente) do te llogariten per aktive te vecanta sepse ata kane jete te dobishme te ndryshme nga ato te elementeve te pronesise, impiant dhe pajisje te cileve ato ju perkasin. Prandaj, nese permbushen kriteret e njohjes, shpenzimet qe behen per zevendesimin ose rinovimin e elementit llogariten si zevendesim ose blerje e nje aktiviteti te ri dhe aktiviteti i zevendesuar cregjistrohet;
- b) Shuma e amortizuar e nje elementi te pasurise, impiant dhe pajisje do te alokohet mbi baza sistematike gjate jetes se tij te dobishme. Metoda e perdorur e amortizimit do te reflektoje modelin me te cilin perfitimi ekonomik i ardheshem nga aktiviteti do te realizohet nga kompania Pjesa e amortizimit per cdo periudhe do te njihet si shpenzim .
- c) Jeta e dobishme e nje aktiviteti percaktohet si periudha gjate se ciles nje aktivitet te perdoret nga ndermarrja. Faktoret ne vijim do te meren ne *konsiderate* per percaktimin e jetes se dobishme te aktivitetit:
 - Masa ne te cilen kapaciteti i aktivitetit perdoret;
 - Vjeterimi i pritshem fizik, i cili varet nga faktore operationale te tille si numri cikleve qe aktiviteti perdoret dhe programi i riparimit dhe mirembajtjes te ndermarrjes si dhe kujdesi dhe mirembajtja e aktivitetit gjate kohes kur nuk punon;
 - Vjeterimi teknik qe vjen nga ndryshimet ose permirsimet ne prodhim, ose nga nje ndryshim ne treg per produktin apo sherbimin qe siguron aktiviteti;

- Faktore ligjore ose te tjere qe pengojne perdorimin e aktivitetit, te tille si data e skadences qe lidhet me qirane, licensa, etj.
- d) Jeta e dobishme e nje aktiviteti percaktohet si periudha gjate se ciles nje aktiviteti te perdoret nga shoqeria. Vleresimi I jetes se dobishme te nje prone, impiantit dhe pajisjeje bazohet ne eksperiencen e ndermarrjes per aktive te ngjashme.
- e) Jeta e dobishme e nje elementi te prone, impiantit dhe pajisjeje do te rishikohet periodikisht (te pakten nje here cdo tre vjet) dhe, nese parashikimi per jeten e dobishme te aktivitetit eshte shume i te ndryshem nga vleresimet e meparshme, vleresimi dhe ngarkesa e amortizimit per periudhen korrente dhe te ardhshme duhet te axhustohet.
- f) Vec kerkesave te percaktuara ne seksionin e meparshem, axhustimet do te behen ne cdo moment te jetes se aktiviteti nese behet e qarte qe qe vleresimi i jetes se dobishme te aktivitetit eshte i pavend. Per shembull, jeta e dobishme mund te zgjatet nga shpenzimet ne vijim mbi aktivitetin, ose ne vazhdim te politikave se kompanise per mirembajtje e riparim, te cilat permiresojne gjendjen e aktivitetit pertej standartit te tij te performances te vleresuar fillimisht. Dhe ne te kundert, ndryshimet teknologjike ose ndryshimet ne treg per produktet mund te ule jeten e dobishme te aktivitetit. Ne te tilla raste, jeta e dobishme, dhe si rrjedhim edhe norma e amortizimit do te axhustohet per periudhen korrente dhe te ardhshme.
- g) Politika e ndermarrjes per riparimin dhe mirembajtjen mundet gjithashtu qe te ndikojne ne jeten e dobishme te aktivitetit. Ajo mund te coje ne zgjatje te jetes se dobishme te aktivitetit ose ne vjeterimin me te shpejte te tij. Te tilla politika mund te inkurajohen nga ERE nepermjet metodave “revenue cap regulation” apo “price cap regulation”. Adoptimi i politikave te tilla nuk e perjashton nevojen per te ngarkuar amortizimin e pershtatshem.

Metodat e amortizimit, per t'u perdorur nga te licensuarit sipas sistemit te njejte te llogarive, do te jene ne perputhje me Sistemin Nderkombetar te Llogarive. Te licensuarit do t'i vertetojne ERE-s qe amortizimi i llogaritur eshte ne perputhje me parimet e IAS-it. ERE mund te kerkoje justifikime te detajuara lidhur me vleresimin e jetes se dobishme te aktiveve, duke perfshire analiza statistikore qe mbeshtesin vleresimin, “benchmarking”, apo analiza te metodave perjashtuese.

Ne vleresimin e jetes se dobishme kompanite e licensuara mund te perdorin (a) porositet e pergjithshme te siguruara (marra) nga prodhuesit, shitesit, ndermjetesit dhe organizatat profesionale dhe industriale, (b) informacion nga aktive te krahasueshme te kompanive te tjera te shperndarjes, ose (c) informacion te brendshem. Ne percaktimin e jetes se dobishme, te licensuarit gjithashtu duhet te marrin ne shqyrtim gjendjen aktuale te aktivitetit dhe per sa kohe mendohet qe do te plotesoje kerkesat e sherbimit. Eshte e rendesishme, qe ky informacion i pergjithshem te pershtatet per kushtet specifike te te licensuarve. Faktoret e meposhtem duhet te merren parasysh:

- **Specifikimet e cilesise dhe teknike:** Aktive te ngjashme mund te ndryshojne ne menyre thelbesore ne cilesi e si rrjedhim ne jeten e tyre te dobishme, per shkak te diferencave ne materiale, dizajn dhe mjeshteri. Per shembull, nje lloj SF6 110 kV thike ndarese nuk do te kete te njejten jete te dobishme si nje thike ndarese e rregullt pneumatike (air-filled) 110 kV. Ne te njejten menyre si materialet e perdorura per qellime shtrimi, baza dhe shtresa e poshteme, do te ndikojne ne jeten e dobishme te nje autostrade.
- **Aplikimi (jeta e prishme e perdorimit):** Jeta e dobishme I nje lloji te dhene aktiviteti mund te ndryshojne ne menyre sinjifikative ne varesi te perdorimit te paramenduar. Per shembull, jeta e nje pajisjeje motorrike qe perdoret ne sherbimin e klientit mund te ndryshojne nga jeta e te njejtes lloji pajisjeje te perdorur per qellime te pergjithshme dhe administrative.
- **Mjedisi:** Ndryshimet mjedisore midis territoreve te sherbimit te te licensuarve mund te jene nje ndikim te rendesishem ne jeten e dobishme te aktiveve te tyre. Per shembull, jeta e

dobishme e aktiveve ne zone malore eshte ndryshe nga ajo e aktiveve te ngjashme te vendosura ne nje zone me klime te bute.

Ndikimi i mundshem i secilit prej ketyre faktoreve mund te zbutet ose te keqesohet si rezultat i politikës se kompanive te licensuara per mirembajtjen, riparimin dhe zevendesimin. Per shembull, mundesia per demtim te transformatorit rritet nese vaji i transformatorit nuk zevendesohet rregullisht.

Vleresimi i jetes se dobishme te nje aktivi nuk eshte nje ushtrim qe behet nje here. Te licensuarit duhet te monitorojne experiencat e tyre aktuale me jetegjatesine e AAM –ve dhe te bejne ndryshimet e duhura per te matur jeten e dobishme duke u bazuar mbi ate eksperience.

Ne kushtet praktike te Licensuarit duhet te dorezojne ne ERE raporte te vecanta te titulluar “Studim i Amortizimit” te cilet permbajne vleresimet mbi parametrat e projektuar te jetes se dobishme dhe normat e amortizimit te aktiveve se bashku me raportet vjetore. ERE do te shqyrtoje dhe aprovoje vleresimet (llogaritjet) duke perdorur si reference jeten e dobishme te mundshme dhe ate te mbetur te perdorur nga pjesmarresit e tjere ne industri. Parametrat e aprovuar do te perdoren nga te Licensuarit gjate jetes se dobishme te secilit aktiv.

Jeta e dobishme e mundshme dhe e mbetur per cdo asset e paraqitur nga aplikantet do te konsiderohet e pasakte nga ERE nese:

1. Vleresimet nuk i korrespondojne standarteve te industrise;
2. Vleresimet ndryshojne ne menyre thelbesore nga udhezimet nderkombetare, ose
3. Vleresimet jane ne kundërshtim me vendimet e meparshme te ERE-s per raste te ngjashme.

ERE mund te konsidrojë si te pershtatshme propozimin e paraqitur nga aplikantet, edhe nese nje ose me shume nga rrethanat e siperpermendura jane prezente, per sa kohe qe parametrat e propozuar justifikohen dhe mbrohen plotesisht.

Ne kontekstin e procedures per miratimin e tarifave, ERE mund te rishikojë jeten e mundshme dhe te mbetur te disa aktiveve, dhe, nese eshte e zbatueshme, te rishikojë normat e amortizimit.

7. Kategorite dhe struktura e Aktiveve Afatgjata Jomateriale

Kategorite dhe struktura e aktiveve te qendrueshme te patrupezuara jane hartuar ne perputhje me IFRS 38 – Aktivët e Afatgjata Jomateriale - dhe jane detajuar me tej per qellime te llogarive rregullatore.

Aktiveve Afatgjata Jomateriale - AAJM jane aktive te identifikueshme jomonetare qe nuk kane permbajtje fizike , te mbajtura per tu perdorur per prodhimin ose furnizimin e mallrave dhe sherbimeve ,per tu dhene me qera te treteve apo per qellime administrative .

Shpenzimet per perftimin e licenses do te kapitalizohen dhe amortizohen sipas metodes lineare per periodhen e licenses, dhe aktivet e tjera te patrupezuar per pese vjet. Vlera kontabel(kosto historike

minus amortizimin e akumuluar) e cdo aktivi te patrupezuar do te rishikohet cdo vit, dhe nese eshte e nevojshme do te regjistrohet si nje provizion per zhvleresimin e aktiveve. ne librat e llogarive.

Aktivet e reportuara ne llogarite e siperpermendura duhet te permbushin kriteret ne vijim:

1. Natyre jo monetare.
2. Te verifikueshme.
3. Aktivi eshte i identifikueshen dhe mund te dallohen nga emri i mire.
4. Mund te shiten, shkembehen, jepen me qera etj per qellim te marrjes se perfitimeve ekonomike nga zoterimi i tyre.
5. Perdoren per qellime prodhimi, sherbimi, administrimi etj.

Kostot qe kane lidhje me nje aktiv te jomaterial si pasoje e blerjes apo krijimit te tyre do te raportohen si shpenzime ne momentin e kryerjes se tyre, me perjashtim te rasteve ne vijim:

1. Kur ka te ngjare qe shpenzimet do te ndihmojne aktivet qe te gjenerojne me shume perfitime te ardhshme ekonomike krahasuar me ato te planifikuara fillimisht.
2. Kur keto kosto mund te vleresohen ne menyre te besueshme dhe t'i ngarkohen aktivitet.

Mbas kontabilizimit fillestar, AAJM –te do te raportohen me koston fillestare minus amortizimin e akumuluar dhe humbjet e akumuluar nga renia e vleres .

Shuma e amortizueshme e nje aktivi jo material do te shperndahet mbi baze sistematike gjate gjithe jetes se dobishme te percaktuar sipas cmuarjes me te mire .

Amortizimi do te filloje ne momentin e marrjes se aktivitet ne perdorim, pra kur ai eshte i gateshem te perdoret

Duke pasur parasysh qe perfimet e ardhshme ekonomike te materializuara ne aktivet e patrupezuara konsumohen me kalimin e kohes, vlera kontabel e aktivitet do te pakesohet ne menyre qe te reflektoje kete lloje konsumi. Kjo mund te arrihet nepermjet nje shperndarje sistematike te koston fillestare(historike) te aktivitet ose shumes se rivleresuar nga e cila eshte zbritur vlera e mbetur, si nje shpenzim gjate jetes se dobishme te aktivitet.

Amortizimi do te njihet pavaresisht nese ka apo nuk ka rritje te vleres se tij te percaktuar drejtesisht apo apo te vleres se rikuperueshme.

Gjate percaktimit te jetes se dobishme te nje AAJQ :nevoiten te merren ne konsiderate nje numer faktoresh si:

1. Fitimi i llogaritur per kompanine nga aktivi dhe nese ky aktiv mund te menaxhohet ne menyre efektive nga nje grup tjetere menaxhimi.
2. Ciklet e jetes se nje produkti tipik per aktivin dhe informacioni publikisht i disponueshem per vleresimet e jetes se dobishme te aktiveve te ngjashme te perdorura per qellime te ngjashme.
3. Vjeterimi teknik, teknologjik etj.
4. Stabiliteti i sferes brenda te cilit aktivi funksionon dhe ndryshimet ne kerkesen e tregut per produktin apo sherbimin e gjeneruar nga aktivi ne fjale.

5. Veprimet e mundeshme te konkurrenteve ose te konkurrenteve potenciale.
6. Niveli i shpenzimeve per mirembajtjen e nevojshme me qellim qe te merren perfitime te ardhshme ekonomike nga aktivi dhe aftesia e qellimi i kompanise per te arritur kete nivel;
7. Periudha e kontrollit mbi aktivin dhe kufizimet ligjore, dhe te tjera, te perdorimit te aktivit, (si data e mbarimit te afatit te kontrates se qirase).
8. Varesia ose mos-varesia e jetes se dobishme te aktivitet nga aktive te tjera te ndermarrjes.

Jeta e dobishme e aktivitet do paraqitet ne planin e amortizimit te ndermarrjes e cila hartohet per te gjitha aktivet e patrupezuara dhe e aprovuar nga menaxhimi.

Organizimi i llogarive sintetike te AAJM ka lidhje direkte me permbajtjen e cdo objekti.

Per qellim te llogarive rregullatore, AAJM-te do te raportohen ne llogarite e zakonshme te Grupit 20 Aktivet e Afatgjata Jomateriale mund te paraqiten ne kode tre-shifrore.

8 Kategorite dhe struktura e Kerkesave per Arketim

Kerkesat per arketim ndaj klienteve do te raportohen me vleren e fatures, nga e cila eshte zbritur nje provizion per renie vlere. Provizionet per renie vlere do te llogaritet nese ka nje fare sigurie qe kompania nuk do te jete ne gjendje te arketoje te gjitha sasine sipas kushteve fillestare ne lidhje me vleresimin respektiv.

Per qellime te llogarive rregullatore kerkesat per arketim do te raportohen ne llogarite e Grupit 41 Kliente, te shenuara me nje kod tre-shifror.

8.1. Llogarite e pambledheshme “Borxhi i keq”

Perkufizimi i llogarive te pambledheshme

Llogarite e pambledheshme do te trajtohen si shpenzime te shitjes me kredi. Arsyeja per kete eshte se dhenia e kredive konsiderohet nje ngjarje qe rrit shitjet dhe te ardhurat. Kompanite jane shpesh te gatshme te pesojne humbje nga debitoret e keqinj qe do te rezultojne i pa-arketueshem nese efekti neto per biznesin eshte rritja e shitjeve dhe fitimeve. Nga ana tjeter te licensuarit ne pergjithesi “detyrohen” te shesin me kredi per shkak te karakterit teknik te operacionit, prandaj ato i konsiderojne “Llogarite e pambledheshme” si kosto te nevojshme.

Rregjistrimi i shpenzimeve per borxhin e keq kerkon qe shpenzimet per borxhin e keq te raportohen per periudhen kontabile ne te cilen eshte realizuar shitja me kredi.

Metoda e perdorur per te rregjistruar shpenzime nga “Borxhi i keq” quhet “metoda e shumes se lejuar” per kontabilizimin e borxhit te keq”. Pavec se kenaq kerkesat e parimit te akumulimit/rjedhshmerise, kjo metode, e cila perfshin nje vleresim te borxhit te keq, siguron gjithashtu qe kerkesat per arketim te raportohen ne pasqyren e bilancit me vleren e tyre neto te realizueshme. Pra regjistrimi dhe raportimi i borxhit te keq mund te konsiderohet si nje llogari e kundert rregulluese e llogarive te arketueshme.

8.2 Rregjistrimi/kontabilizimi i “borxhit te keq”

Provizionimi i llogarive te arketueshme sipas “metodes e shumes se lejuar” perfshin nje llogari te kundert rregulluese te quajtur “Zbritje nga llogaria e arketueshme(Shitje)”. Rregjistrimi kryhet me nje debitim te llogarise “Shpenzime Borxhi i Keq” dhe me me kreditim te llogarise “Zbritje nga llogari te arketueshme(Shitje)” Duhet shenuar qe llogaria e kundert rregulluese “Zbritje nga llogari te arketueshme(Shitje)” perdoret jo vetem sepse eshte gjithnje mire te evidentohet shuma neto e llogarive te arketueshme, por gjithashtu edhe se ne kohen e regjistrimit te rregullimit nuk specifkohen llogarite dhe sasite e papaguara te klienteve te vecante. Llogarite e klienteve te vecante nuk mund te hiqen nga llogarite e arketueshme ne librin e llogarive te arketueshme, dhe llogaria kontrolluese per llogarite e arketueshme ne librin e pergjithshem te llogarive(balanca e se ciles tregon shumen totale te llogarive te arketueshme ne librin e llogarive te arketueshme) nuk mund te kreditohet me totalin e borxhit te keq. Ne vend te saj kreditohet llogaria “Zbritje nga Llogari te Arketueshme(Shitje)”. Balanca kreditore e kesaj llogarie ka efektin e zvogelimit te llogarise “Llogari te Arketueshme(Shitje)” ne vleren e perlllogaritur neto te realizueshme te tyre.

Ne pasqyren e Bilancit llogarite e arketueshme paraqiten si

Llogari te Arketueshme (Shitje)	xxxx,xx
Minus Zbritje nga Llogari te Arketueshme(Shitje)	xxx.xx
Llogari te Arketueshme(Shitje) me vleren neto te realizueshme	xxxx,xx

Menyrat e ndryshme per te marre nje vleresim(parashikim) te borxhit te keq parashikohen ne seksionin D. poshte.

8.3 Identifikimi dhe cregjistrimi e nje llogarie te vecante nga Llogarite e Arketueshme (Shitje).

Kur llogaria e arketueshme (shitje) e nje klienti te vecante identifikohet si e pa-arketueshme ajo kreditohet perkundrejt debitimit te llogarise “Zbritje nga llogari te arketueshme(shitje)”.Kreditimi I llogarise “Llogari te arketueshme(shitje)” te klientit te vecante, menjanon sasine e borxhit te keq (crregjistron llogarine) nga Libri i Llogarive te Arketueshme (Ditari i Shitjes), e si pasoje e cregjistron ate nga llogarite kontrolluese te Librit te Madh. Fazat e ketyre regjistrimeve jane: **Se pari**, megjithese cregjistrimi i llogarise se nje klienti te caktuar trajtohet si nje shpenzim, eshte “zbritje nga llogari te arketueshme (shitje)” qe debitohet. Kjo per arsye se shpenzimi I llogaritur I borxhit te keq ishte regjistruar fillimisht si nje shpenzim nga rregullimi I llogarive te arketueshme ne fund te periudhes ne te cilen ato ndodhen. Se dyti, megjithese crregjistrimi eleminon sasine e llogarive te arketueshme nga Librat e Llogarive, ai nuk ndryshon sasine e vleres neto te realizueshme nga Llogarite e Arketueshme (sepse “Zbritje nga Llogari te Arketueshme(shitje)” reduktohet per te njejten shume).

Ne rastet kur kompania e licensuar mbledh nje shume qe me perpara ishte cregjistruar, ajo duhet te beje dy hyrje kontabile. E para do te jete e kundert me cregjistrimin e shpjeguar me lart dhe qe rikthen ne poziten e meparshme llogarine e klientit. E dyta do te regjistroje arketimin ne llogarine e rikthyer.

8.4 Vleresimi (llogaritja) i Borxhit te Keq

Metoda e Pasqyres se te Ardhurave (Perqindja e shitjeve)

Metoda presupozon qe ka nje marredhenie te rregullt midis shitjeve te periudhave te meparshme dhe sasise se borxhit te keq. Kjo marredhenie konvertohet ne nje perqindje dhe perdoret per te percaktuar shpenzimet per borxhin e keq te vitit.

Metoda e pasqyrimit te Bilancit (Perqindja mbi llogarite te arketueshme)

Kjo metode presupozon qe ka nje marredhenie te qendrueshme midis vjetersise se llogarive te arketueshme te jashtezakonshme dhe borxhit te keq. Kjo marredhenie konvertohet ne nje seri perqindjesh per grupe te ndryshme vjetersie (30, 60, 90 dhe 180-dite), dhe perdoret per te percaktuar shpenzimin per borxhin e keq te periudhes si shume e shumave te pa-arketuara, qe llogariten duke perdorur keto perqindje. Perqindja per secilin grup do te bazohet mbi informacionin statistikor. Ne pergjithesi perqindja e shumave te kerkesave te pa-arketuara rritet me vjetersine e kerkesave per arketim.

Kjo metode perdoret gjeresisht dhe konsiderohet si me e sakta. Duhet te vihet ne dukje, megjithate, se ajo cenon parimin e te ardhurave te konstatuara, prandaj nuk rekomandohet per raportime/pasqyra mujore dhe tremujore.

Kompania e licensuar duhet te tregojte ne menyre te qarte se cfare metode ka perdorur per regjistrimin e borxhit te keq ne llogari. ERE mund t'i kerkoje kompanise qe te perdore metode tjeter te ndryshme per llogaritjen e borxhit te keq.

9 Kapitali i Punes

Ne pergjithesi kapitali i punes perfaqeson investimet kapitale te dhena nga pronari gjate intervalit midis kryerjes se shpenzimit per sigurimin e sherbimit dhe vjeljes se te ardhurave nga klientet.

RAB- do te perfshije kapitalin e punes ne formen e nje Shume te lejuar per “Kapitalin e Punes” (WCA), qe perfshin elemente te tille si para ne dore , minimumin e balances ne banke, materiale, parapagesa, dhe pagesave te taksave. Rezerva per kapitalin e punes do te jete e mjafteshme qe te lidhi hendekun midis kohes kur paguhen kostot qe sigurojne sherbimin dhe kohes kur kompania eshte paguar per ate sherbim.

I Licenseuari duhet te paraqese nje studim ku justifikon kerkesat e tij per kapital te punes. Rezervat per kapitalin e punes do te percaktohen mbi sasine mesatare te kapitalit te financuar nga investitore (kapitali I vet, borxhet ose fitimet e pashperndara ne biznes) te nevojshme per financimin e kerkesave te kompanise per kapital te punes. Kompania e licensuar do t'i propozoje ERE-s metoden e preferuar per llogaritjen e Shumes se Lejuar te Kapitalit te Punes (WCA). ERE mund te kerkoje perdorimin e nje metode te ndryshme, nese gjykon qe metoda e perdorur nga kompania nuk paraqet ne menyre te drejte kerkesen e saj per kapitalin e punes.

Metoda me e sakte dhe me e komplekse per percaktimin e kapitalit te punes te kerkuar eshte e ashtuquajtura performanca e studimit te drejtimit te vonesave “lead/lag study”. Kjo eshte nje detyre gjitheperfshirese e kryer per te krahasuar diferencen ne kohen e kryerjes ose kohen e vonesave midis hyrjeve dhe daljeve te parave. Studimi kerkon analiza te detajuara te shpenzimeve te kompanise per te percaktuar kohen ne te cilen kompania faktikisht duhet te paguaje per shpenzimet e saj dhe e krahason kete me kohen ne te cilen ajo merr pagesen per keto shpenzime. Diferenca kohore sipas metodes “lead and lag” shumezohet pastaj me shpenzimet operative

mesatare ditore per te mberritur ne nivelin e kerkuar te kapitalit te punes qe do te perfshihet ne RAB.

Nje alternative e kesaj metode eshte matja e nivelit te duhur te kapitalit te punes duke perdorur informacionin e pasqyres se te ardhurave dhe bilancit financiar, mbi nivelin mesatar te inventarit, nivelin mesatar ditor te shpenzimeve te kryera nga i Licensuari (duke perfshire operimin, mirembajtjen, administrimin, taksat, etj.) dhe intervalin midis daljes dhe hyrjes se parave.

Shuma e lejuar per kapitalin e punes (WCA) eshte shuma e dy komponenteve: Shuma per kapitalin e punes ne “**para**” dhe shuma per kapitalin e punes ne “**Materiale dhe Furnizime**”. Shuma e lejuar per kapitalin e punes ne “para” do te perfshije para ne dore dhe shumen minimale ne “llogarine e Bankes”.

Shuma e lejuar per kapitalin e punes **ne para** (WCA) eshte nje llogaritje e parase te siguruar nga investitori per te financuar “Rezerven” e paracaktuar per Kostot e Operimit te kompanise (AUOC) ne periudhen ne te cilen arketohen te ardhurat operative. Menyra me e mire per te percaktuar Rezerva per kapitalin e punes **ne para** eshte nepermjet studimit “lead-lag”. Ky studim zakonisht neglizhon vonesen ne kthimin e shpenzimeve jo-monetare (amortizimi, etj.) taksat e shtyra ne kohe etj.

Nje studim lead-lag duhet te kryhet ne perputhje me kriteret ne vijim:

- i “Studimi lead-lag” do te perdore metoden cash. Te gjithë elementet jo-monetare, perfshire por jo kufizuar vetem ne amortizimin, taksat e shtyra, artikujt e parapaguar, dhe fitimin (perfshi interesat mbi borxhin afat-gjate dhe dividendet), nuk do merren ne konsiderate.
- ii Cdo metode e paaneshme mund te perdoret per kryerjen e studimit lead-lag.
- iii Data e urdherit te pageses ose data e caktuar e fatures do te perdoren per qellime te studimit “lead-lag”. Ne ato raste kur ofrohen data te ndryshme te pageses nga shitesit/furnitoret, data per pagesen e fatures eshte data korresponduese me termat e pranuar nga kompania e licensuar
- iv Te gjithë fondet e marra nga kompania pervec transfertave elektronike do te konsiderohen ne dispozicion per tu perdorur jo me vone se dita e punes qe pason marrjen e fondeve ne cdo menyre nga i licensuari (zyre postare, zyra te deges, etj). Te gjitha fondet e marra me rruge elektronike do konsiderohen ne dispozicion ditën e marrjes.
- v Per kompanine e licensuar teprica e llogarive “cash” “*working fund*” te perfshira ne llogaritjen e shumen se lejuar te parase, do te perbehet nga bilanci mesatar ditor i bankes per te gjitha depozitat pa interes dhe fondet e parase (working cash funds).
- vi Periudha per shpenzimet e tatimit mbi fitimin do te llogaritet nga matja e intervalit midis mesit te periudhes se taksës dhe dates aktuale te pagimit te saj nga kompania e licensuar.
- vii Nese llogaritja e kapitalit te punes ne para rezulton ne nje shume negative, shuma negative do te perfshihet ne RAB..

Shuma e lejuar ne Kapitalin e Punes per “mjete monetare – arke” dhe bilanci Minimal i Bankes do ti shtohen shumes se percaktuar nga studimi lead-lag.

Shuma e lejuar e Kapitalit te Punes per Materialet dhe furniturat do te perfshije inventare te arsyshme per materiale, pajisje, dhe lende djegese te mbajtura vecanerisht per garantimin e operimit eficient te te licensuarit, per sigurimin e sherbimit normal nga ana e tij. Te Licensuarit duhet te mbajne parasysh se cdo sasi e inventareve qe konstatohet nga ERE si i e paarsyeshme, e tepert, ose ne kundershtrim me interesat e publikut do te perjashtohet nga shuma e lejuar per kapitalin e punes per ‘Materialet dhe furnitura’:

Gjate justifikimit te sasise se inventareve, i Licensuari, duhet te marre parasysh te gjitha kostot e inventarit: (kosto e magazinimit dhe trajtimit, siguracioni, taksat mbi pronen, amortizimi, dhe vjeterimi); kostot e porosise (kostot e berjes se porosise, kostot e transportit dhe trajtimit); kostot

e trajtimit të nderprerjeve të prodhimit/furnizimit (nderprerje të grafikeve të prodhimit dhe ankesat e klienteve).

D. Kategoritë dhe struktura e Detyrimeve

Një detyrim do të kategorizohet si korrent (Afatshkurter) kur:

1. Ai pritet të shlyhet brenda vitit financiar ose brenda ciklit ekonomik të biznesit.
2. Ai duhet të shlyhet brenda 12 muajve nga dita e ndertimit të Bilancit.

Gjithë detyrime të tjera do të klasifikohen si jo korrente .

Detyrimet korrente do të klasifikohen në mënyrë të ngjashme me aktivet qarkulluese. Detyrime korrente të tilla si Llogari të pagueshme tregtare (“Furnitore”) dhe “deftesa të pagueshme” (“efekte për tu paguar” ose “letra tregtare”) për “personelin” dhe detyrime për shpenzime të tjera operative përfaqesojnë pjesë të kapitalit të punës të përdorur në ciklin normal të operimit. Artikuj të tilla të operimit do të klasifikohen si detyrime korrente edhe nëse ato duhet të sistemohen brenda një periudhe më të gjatë se 12 muaj nga dita e bilancit financiar.

Detyrime korrente janë gjithashtu edhe detyrimet që nuk janë shlyer brenda ciklit normal të operimit por që duhet të shlyhen brenda 12 muajve nga dita e bilancit financiar .

Ndermarrja do të kategorizojë detyrimet e veta me interesa afatgjatë si jo- korrente, edhe nëse ato duhet të shlyhen brenda 12 muajve nga dita e bilancit financiar, nëse:

1. Afati fillestar i shlyerjes ishte më shumë se 12 muaj.
2. Ndermarrja ka ndërmend të paguajë detyrimin në fjalë mbi baza afat-gjata.
3. Qëllimi është që të arrihet një marrëveshje pagese ose një marrëveshje për ndryshim në mënyrën e pagesës të perfunduar para datës së aprovimit për publikim të raportit financiar

Fillimisht, marrja hua do të njihet deri në shumën e të ardhurave , pa përfshirë shpenzimet për marrjen e huasë. Në vijim, huamarrjet do të raportohen me vlerën historike të amortizuara duke përdorur metodën efektive të përfitimit. Diferencat midis të ardhurave (pa shpenzimet për borxhin) dhe shumës së paguar plotësisht, nëqë ekzistojnë, do të tregohen në Pasqyrën e të Ardhurave sipas planit të pagesës

Për qëllime rregullatore detyrimet do të raportohen në llogaritë e Grupit 40, të shënuara me kode tre-shifrore.

10. Kategoritë dhe struktura e Shpenzimeve Operative

Struktura e listës së llogarive është detajuar për qëllime rregullatore dhe lejohet kur është e nevojshme që të nxirren informacione plotësuese, përtej klasifikimit për raportim të përfshirë në Pasqyrën e të ‘ardhurave-shpenzimeve’ të kompanisë për qëllime të mekanizmit rregullues.

Kompanitë duhet të përgatisin pasqyrat e tyre financiare, përveç pasqyrave që kanë të bëjnë me rrjedhjet e arkes (cash flow), në bazë të parimit të drejtave të konstatuara

Sipas parimit të drejtave të konstatuara, transaksionet dhe ngjarjet njihen në momentin që ato

ndodhin (dhe jo kur parate ose ekuivalentet me to arketohen ose paguhen), regjistrohen ne regjistrat kontabile dhe raportohen ne PF te periudhave te lidhura me to.

Shpenzimet njihen ne pasqyren e te ardhurave mbi baza te lidhjes direkte midis shpenzimeve te bera per sigurimin e te ardhurave dhe te ardhurave. Aplikimi I parimit te kuptueshmerise, gjithesesi, nuk lejon te njihen ne fleten e bilancit ato artikuj qe nuk kane lidhje direkte me aktivet ose detyrimet; Shpenzimet nuk njihen si aktive ne ato raste kur ato nga to nuk pritet te kete te ardhura ne periudhat pasardhese. Te ardhurat nuk mund te njihen si detyrime nqs nuk do te kete shpenzime per te siguruar keto te ardhura ne periudhat pasardhese.

Shpenzimet sipas natyres ekonomike duhet te raportohen ne llogarite ne Grupin 60 te shpenzimeve sipas natyres ekonomike, dhe shpenzimet Operative duhet te raportohen ne llogarite ne Grupin 61 te shpenzimeve Operative.

11. Elementet e pa-Audituar

Kurdo qe ERE kerkon nje pasqyre financiare dhe, nese dihet qe nje transaksion ka ndodhur dhe prek llogarite por qe shuma e perfshire ne transaksion dhe efekti i saj ne kontabilitet nuk mund te percaktohen me saktesi absolute, shuma do te vleresohet dhe kjo shume e vleresuar do te perfshihet ne llogarite perkatese. Kompanise nuk do ti kerkohej te vleresoje artikuj te parendesishem, qe nuk do te ndikonin ndjeshem llogarite.

12. Alokimi i kostove

Metodologjia per klasifikimin e kostove eshte ne perputhje me USOA(Sistemin Uniform te Llogarive). Nje kerkese e rendesishme eshte diferencimi i qarte dhe ndarja financiare e aktiviteve te rregulluara nga ato te pa-rregulluara te cdo kompanie energjitike. USOA perfshin klasifikimin e kostove si vijon:

- Sipas funksioneve
- Sipas natyres
- Sipas grupeve te konsumatoreve
- Sipas nivelit te tensionit

Metodologjia per klasifikimin e kostove sipas funksioneve ne perputhje me llogarite e shpenzimeve sipas funksioneve te pershkruara ne USOA, duhet te bazohet ne analiza inxhinerike, ekonomike dhe statistikore. Kompania e licensuar duhet ti atribuojte kostot tek klasa/nivele te caktuara te sherbimit, ne menyre qe te siguroje qe totali i shpenzimeve ose pjesa e nje shpenzimi i caktohet klases perkatese. Ne mungese te kohe-shenuesve te detajuar (qe ndjekin kostot e punes) i licensuari duhet te propozojte menyre te vecante alokimi per koston e punes dhe duhet te jete i gatshem ta justifikojte tek ERE.